

12
B-31

E. VEREJSKAJA
TANJA
REVOLJUCSIONER

P2
331.

E. VEREJSKAJA.

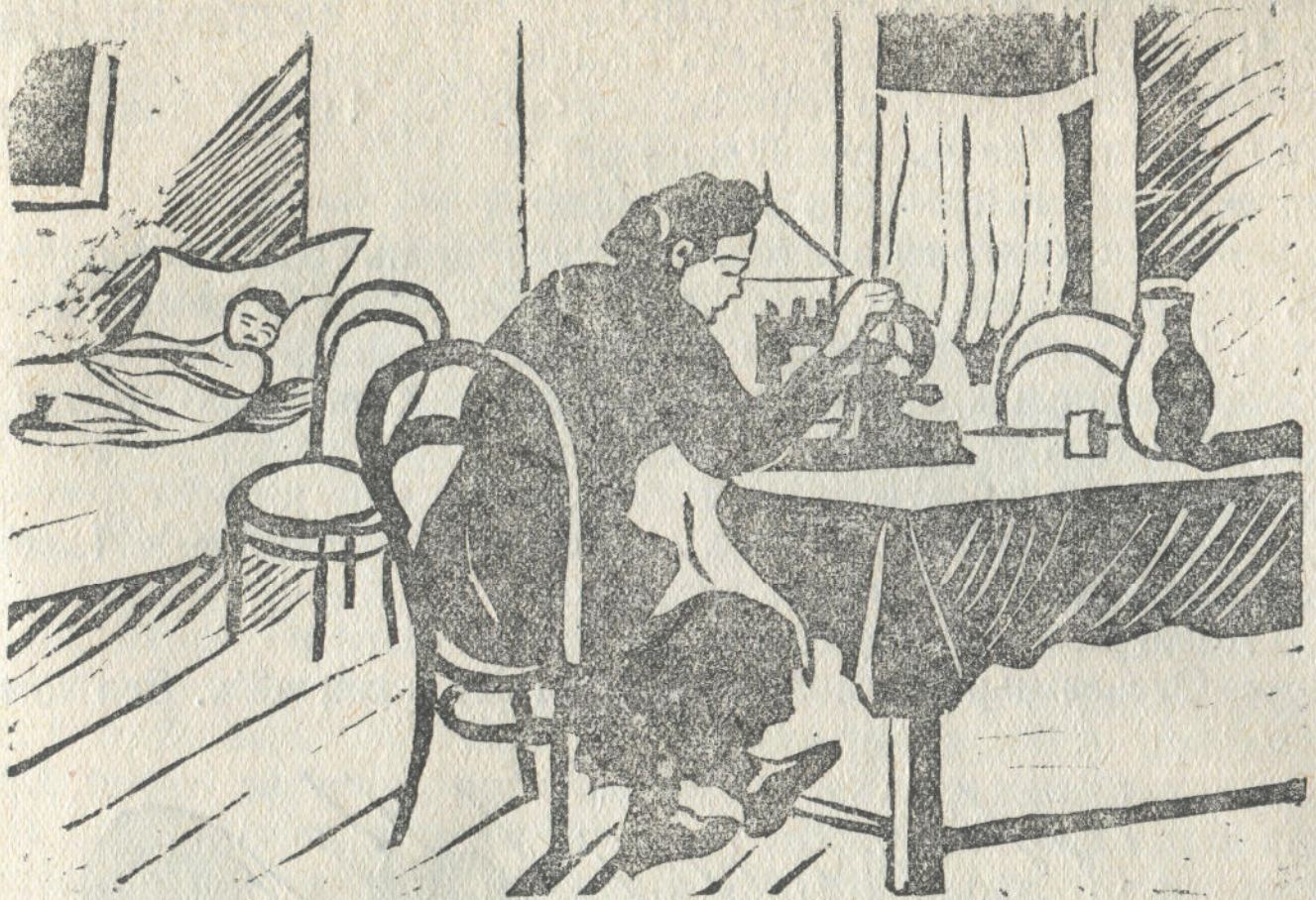
TANJA REVOLJUTSIONER

KOCEJEV M. V. KƏCYRGEN.

GBI-н BƏLYGI
OJROT-TURA 1934 ç.

Bu kerek, ozo kaan tuzunda volgon. Ol tušta men on—eki çaştu volgom, çe meniñ sьnьm kicinek, cicke volgon, bir-de kizi meni togьs çaştan өrө çaştu деп көгөйтөн.

Bis eki komnatalu, vaza bir kuxnijalu kvartirada çatканьвьs Adam knige—vicik vazar proizvodstvodo navorščik volьp turgan, enem deze ker көктөр partnoj volьp turgan.

Ol enir meniñ sagьzьmda çart, çanь өtkөн ciler evelip çat; men eveş sooko aldьpьr oьnda çatkam. Adam yjde çok volgon, enem stoldo көктөнip oьrgan. Enemniñ ertengi kyngе vudyreten mendeştу izi var volgon.

Маşьnanьң çьnkьldagan tavьzьna yrgilej verdim. Ujku arazьnda ugur çadьm: adam kirip keldi—cьrak omok volьpьr. Enem onь toktoдьp:

—Ş-ş-ş... Tanjuška ujuktар çat—dedi.

Adam, çanьma vazьp kelele, meni көrdi, eneme koştоj oьrala, araaј ипсьpьr ajttь:

—Kagьn ujuktар kalganь çakşь. Men çedip aldьm...

—Baş-la vol! Ondьj-da volzo, aldьң-va? Alvagan volzon, tort edi.

—Teskeri kuusyn ajdър çadyн... [Emdi-le көrgyzerim; işke bir-de katar kirvegen, çar—çaңь nemeler volьpтыг.

Men çart uguna la olordың kuusындазьг турган kuusынып ugur çattым. Mee сыj ekeldi emeş-pe?

—Syreen kelişti—dep adam ajdat.

—Erten voskresen, ajdarda, taң-erten Petranьң ajьна vaгьг tee-rip, çazar alarьььs. Bir muң krezin kerke vazьг (pecatap) ala-гьььs. Onoң aгь пөкөрлөривис zavod saжьн tarkadьг salar. Çe ol proklamatsijaньң vicilgeni vaza syreen-le! Onь таар vicirge, Petr, сыreen vilet us kizi.

Enem ulu тындь.

—Sler çаңьs-la tuturvagар... Meniң сыregim sezip toktovoж turь. Bilen kiler, асынаң-сы.

Adam deze katкьрдь.

—Ozo азьньг korkoгьн, taştazan-dep adam ajтть. Sen tort

çyrek çok kоrkъncak kizi. Bis kœdrœvis kоrkъp оtyzавъsrevolju-tsijanъ kasan da sakъp volvozъvъs. Onojdolo kul volъp œleribis.

Ajyl icinin ortozъnda turgan stolgo çuuktар vazъp keldi.
—Мълъң çarazъn kœrzœndœ—dejt.

Enem çuuktaj vazъp vardъ. Men-de kœzimdi alъp kœrip çat-
tъm. Adam tyuncекty vœsti cecip ijdi: stoldъn ystyme çanъ, çal-
tъrkaj şrift tœgyldi.

--Men deze, karuzъp, řriftъ syreen syujtem! Baldardъn kan-
dъj-la oјъndarъnan artъk karuzъjtam. Birde adama çiiг kursak
çetirip bargamda, ondo adamnъn iřter turganъn kœrip, ajrъlp
volvoj turatam. Adam, çaan, çalvak kajъrcaktъn çanъna turup ça-
dъr. Ol kajъrcak kœp oogoř kajъrcagařtarga vœlylgen. Kazъ la kaj-
rъcagařta tert kъrlu uzun korgol'çъn vukvalardъ, kœptœn-kœptœn
urup salgan—olordъ—literler dep adap çat. Algan—tarъjъn olor
bir tynеj volъp kœryner, çе kolgo alъp, vъzulар kœrgœzin, kœdrœ-
zi le vařka vařka vukvalar. Olordъ kœrœrgœ-dœ çilvily tostok-tos-
tok teskeri vařtangan vukvalar. Ol kicinek kajъrcaktardъn viryzin-
de „a“ vukvalar, vaza viryzinde „b“ vukvalar, onojъp alfavit vuk-
valar kœdrœzi, aldъnaç vojlogъnъn kajъrcaktarъnda, anъlu—vařtu
çadъp çadъlar. Adam olordъ tyrgen—tyrgen teerip, olordon sœstœr
salъřtъrъp çazar çat, kapřajъn kizi kœrip-te volvos. Çe ondъj vuk-
valar kœdrœzi şrift dep adalъp turganъ ol.

Adam řak ondъj řriftъ ekelip stolgo urdъ. Çar-çanъ vukva-
lar çaltъrap, stolgo talъrap, sevilip turdъlar, valanъn oјъnъ oşkoş.
Men ol-ok tarъjъn kerektin aajъn vilip saldъm: navořçiktъn kъ-
zъ volgonъm tegin vedi, zavastovka, arest keregин çanъs katар
ukan emezim. Çanъ řriftъ çuuktар kœrœr kyynim keldi, çе uјku
vojъnъjъn aldъ, uјuktaj vergenimdi vilbejde kaldъm.

Menin çastangan çastъgъmdъ kizi kъjmtъktatkanъ sълар tur-
ganъn kenetke, men uјku arazъnda uktъm. Kœzimdi asъp iјdim:
enem menin ystyme vœkœjip algan, vojъnъn sъraјъ kir-kuu, kœ-
zi deze çaan, koldorъ la menin çastъgъmnъn aldъna, neni de su-
gur turdъ. Koştoj çatkan vœlyk komnatada deze, uur uur vazъk-
tu kizilerdin vazъdъ tokъldар, ugulъp turdъ, unynin aajъnan er
ulus volъrtъr.

— Ene, vi kemder—dep sътъranъp suradъm.

— Tintyy valam. Sen uјukta. Ajsa volzo, sege tijves volor vo.

Enem vœkœjgeninen œndœjgœlœkte, eki kizi komnataga kirip
keldiler. Enem deze olorgo ajttъ:

—Kalak mьnda tavьş etpeger! Bistin vala oorьp çat—dedi.
Çirkiregen katu ьn ojto karuun verip ajttь:

— Çe aldyvas. Slerdin valdar oncozь da oorьp çat. Kajda-
la tinty edip kirer volzo, onco-lo valam ooru dezer.

Men korkьganьmnan, arь ɵly-de emes, veri tyry-de emes
çadьrьm, ьjuktajcь kizi volьp kɵzim çumup ijdim. Ugur çatsam,
koştoj çatkal komnatadan kem-de kьjgьrьp çat:

— Ozo mьnda kɵrelil! Ol komnatadan kɵdire veri keliger!

— Mьnda deze vala emdigence ьjuktap çat.

— Çe ьjuktazьn. Enezi vejin kelzin.

Ugur çatsam, kɵdirezi cьklaj verdiler, ezikterdi kɵdrɵ çap-
klap salдыlar.

Kɵzimdi acьp ijdim, çе voьm tьrlazьp turum. Stoldo lam-
pa kyjyp turu, enirde çigen kursak çuunadьlvaj, stoldo artьp-
kaltьr, tɵzɵk salьlgan-la voьj uzalvagan çadьrь. ьjuktaarga kizi
çatkalagь çart kɵrynyp turu. Eziktin arь-çanьnda deze, vaskьn-
dap turganь-la ermektin ьny ugulat.

Şrifter kajda ne?—dep sagьzьma kenetijin kirdi.

Şanaam karaskylaı verdi. Şrif-
ty tarказып, adama çaman voloto-
пып, çart vilip turum.

Огънга отъра — tyзур, tura —
icin evirede açыктадым. Kөринвеј
çat. Ee! Акър, enem meniң çasty-
гътпың aldында neni vedredi vol-
vogoj? Kольмды çaştыктың aldына
sugur ijele, korkъганътпың билинвеј
kaldым. Ondo volъртыр... vөskө
vekter tyur salgan, kыrlajъr çatkan
emtir.

— Tintigezin menin-de төzө-
gimdi kyzerler. Таар алар, каршыгај
çазыгар керек

Çe kajdaar eder?

Bastra војым тыркырап turum, tişterim kavъşpajt. Tura icin
açыктар көгур turum. Epty çer çok voldь. Tinty volgondo, çer
artъspaj көдрөzin kyзур, cacyр turatanън, men ugur çyгrem.

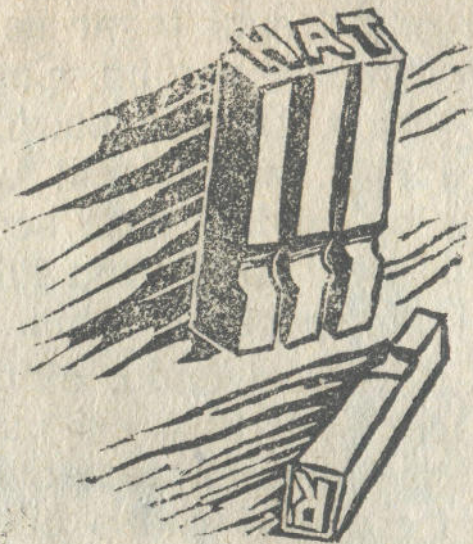
Рескенің icine çазырза? Таар алар. Şkaftың vazьна cacyр ijzem
kajdar? Çok ukылар ijerler, yzeri tyзyгур ijvejин. Сагым çetpes,
ol uur.

Огънда oturьт, tyyncek kольмда, neni edetenin vilvej turum
kanajdatan. Çe çазыр саларга керек. Bilip turum, çазыр салар-
га керек volър çat.

Канajдајып, kajdaar edejин?

Kenetijin sagъзьта kirip keldi. Tura çyгyrdim, stol çaar vit
vazь la çyгyгур vardым, viste balkaştan etken çaan kuvşьн var
volgon—оның icin көrdim. Cьн var volъртыр: icinde syt көр
војыпса турь. Kuvşьнды араыр көznektiң vozogozьна тургузыр
aldым. Şrifttu tyyncekti cecerge çazar aldым, koldoгым тыркырап
туру, сагым çetpeј туру. Tyyncektiң ciimelgeni vek volъртыр. Em-
di,—emdi le kirgilep keler volor—dep, војым sakър turum. Tyyn
cecilvej kacazър туру. Tiş—le tişter, serpiј tartър ijdim—cecile verdi!
Bөsti bir ucun azьндыра, kuvşьпың icin—çaar tyзyгур ijdim.
Sevilip şrift şuulaj verdi. Men турган çerime kada bergen cilep
кытмык çok tura verdim... Kem çok—ondo vaskлар çyryler, ajsa
uklavaj турган volor-во?

Syt өрө көdirilip cыкты, vөsti ylyşter ijdi. Kөznektiң vozogozьна
vөsti çaja салыр aldым, tabaştар urup turum, војым deze

mender çadım. Syt kuvşynny kырна сьгьр keldi, şrift emdi de көр. Kanajdar? Sytti astada wөлүр ijer-be, kajdar? Kольм tort-lo тыкырап çat, sytti төгөр wолорым. Bөкөjip альр, men sytti asta-darga icip kire berdim. Çudьр turum, tamagьmnan өтпөj tumalanьр turum. Emeş-le wolzo, carcaj werer edim. Kenetijin kizinin wazьgь ezik çaar kelgeni uguldy. Kөstөrim karanujlaj berdi... Çok, oјto çandьra waza berdi.

Baza eki tabaş urup iјdim.—syт waza-la kырна сьгьр keldi. Baza-la katap uurtap ictim.

Çe көдрөzi ondo, bir de wukwa arpadь! Syt deze waza la kырна ten. Sytti waza eki uurtap, çudup iјdim, wөsti wuktej tudьр enemnin ook--teek wөstөri çatkan çer төmөн casьр iјdim. Wөjьm oыnga çьр edip çadьр iјdim. Wazьm şuular çat, tura ici le kozo kajdaarda ucup wraatkan neme oşkoş wөльр турьым, cakşь emes wөльр турь...

Kanca krezi çattым wolvogoj, wilweј turum. Ugup çadьgьm, ezik acьldь, ulus көдрө kirgiler keldiler.

Enem ermektenip çat, yny deze тыкырап турь. Çаныs-la wala la tijweger, kьzьm тын оогьр çadьgь.

Kem wolvogoj—karuun werip çat:

— Kьzьcak wiske kerek te çok. Oынды deze көrөrgө kerek... Kьzьcaktь kolgo альгар.

— Oнь tyjmederge çarabas—dep enem ajttь.

Uksam, көrkij, çyk-le ermektenip çat. Eneme syrekej acьncьm. Şrift çastьkтын aldьnda çok dep ajdajьn dezem waza emes. Pristav kьjgьrdь:

— Kөр ermek çokton kьzьcaktь альгар!

Adam wazьр keldi. Meni kольна aldь, oturgьška otura тыşti. Men bilinwescen wөльр çada berdim. Wөjьmny çyregim oзыmnan сьga wergedij turu. Adamny koldorь тыкыразьр турь.

Ugup çatsam—çastьkть tuura casьр iјdiler, төzөkti kyskiler çadьlar. Uzaak wөdrediler.

— Çe—emdi salьgar—dedi.

Adam meni араaj северлеп сальр kojdy. Çyzymdi tura ici çaar edip çadarga bildirtpezinen andаныр aldьm. Wөjьm көrөrgө çilwirkep turum. Kөzimdi emeşten acьр, kirwik өtkire көrip çadьm.

Emdi-le көrip турgандьj oşkoş: wistin turaga koştoj турган ажьldaş turalardьn тыnde karuulga turar eki kizizi, panetoј wөльр keliptir. Pristav çaan sagaldu, kьzьl сыrajlu, çoon, testek kizi wo-

лъртыр. Nenin usun volvogoj, menin sagъзыннаң ськрас volъp, onъң koldorъ evelip kalgan: savarlarъ къska, çoон иjdып емсек-teri oшкош көву. Ol onдыj savarlarъ-la, текъsilej çoktop bir de tij-vegen çer artъспадъ. Okolodocныj-la gorodovoj nemelerdi ky-зур көргөнсө, ol vastra komnatanъң иci-le çyryp, көдрөzin-le колъ la tudъp, çoktop көрди. Baza viryuzи tegin kizinin kevin kij-gen, vodolъnda шpion volgodъj. Onъ emdige четире undup vol-водъm. Ol tudуш-la kylumzirenip turar, yni çымzagaш, çакшь kizi volъp көринерге, воjъның көzi tylkynиң көzi keberly, toktovos çy-

güryp turar, nemeni kösteri le teze çip ijgedij. Men onь ketep turgam, menin ketep turganьmь ol kanajьp sespedi volvogoj?

Çe ködrözin çoktop, kajda-la kördiler. Adam çurap kojgon syr oşkoş, кьjмьк çok turu, enem deze toьka сьгьньp, çyzyn kolь la vөkтөp алган turu.

Pristav kangьp turu. Neme tapaganьna acьньp turganь çart көrinet.—Sloldь arcьp ijger. Men protokol cijedim—dedi.

Онь ucunda ne-le volvogoj—dep, menin çyregim bart etti.

Enem turьp vөs-lө stoldь arcьdь. Pristav cijerge vaştadь. Onon agьgьzьn vilbej turum: ta uьktap kalgam, ta undьp salgam?

Meni kizi tyrtken cilep kenetijin vilinip keldim.

Kөzim acьp көrip çadьm—kөznөkтөн тап çarьp çat. Enem lamраньң çanьnda oтьrь, көктөnip çat. Tura icinin ortozьnda adam turu. Ködrözi sagьzьma kirip keldi, syungenime araj кьj-гьrвadьm. Adam ezen—amьr. Yjde.

Enem kuucьndap çat, yni deze ciguldu aajlu ugulat.

— Menin sagьzьm сьгьp kaldь-va? Онь kizi kanajьp unduj-tan! Ajdьp turum ijne: Tanjuşkanьң çastьgьньn aldьna, voьmньn kolьm-la sukкам. Sen, ol vuntovşciktarьn-la art ucunda vaja-la suraгьn alarzьn.

Adam koldoгьn çajьştьrьp turь.

— Kajkamсьlu neme—suuga cegip bargandьj voldь.

Men encigip volvodьm: çьr edip katкьrьp, çaan кьjгьrdьm.

— Suuga emes, sytke cөkti!—dedim.

Ekilezi sarvas edip, cөсьdь. Adam men çaar көrdi.

-- Bu ularьp turu-va?—dedi.

Men deze çurkandь tuura cacьp, oгьnga otura tyştim, voьm deze syungenime ermektenip te volvoj turum. Kenetijin sagьzьma kirdi:

— Aça, veri uk—dep turum, voьm katкьrьp turum, men bu çuukta mьndьj cөrcөk кьсыгam: emegen, өвөгөн, eki kargandar çurtagandar, olordo edy kuvşьn volgon. Olor sytti icip turar volzo, kuvşьнньң sydi astavas, tuduş la ojto toьp turar. Enem-le sier ekydin vaza ondьj.

Adam sezip ijdi, tura icin evrede көrdi. Köznөk çaar tap edip, kuvşьndь kolьna aldь.

— Tanjuşka, mьнь voo sen urdьn—va? dep suradь.

Men vazьm la umdap-la ijdim.

Enem koldoгь-la savьньp ijele, өксөp, ijлаj salьp ijdi.

— Balam, ojlu valam, visti argalap aldьn—dedi.

Ответственный редактор Аргоков И. Н.

Сдано в производство 10/X—1984 г.

Подписано к печати 13/XI—1984 г.

Печатных знаков в 1 п. л. 43680.

Формат бумаги 62x94 /₄.

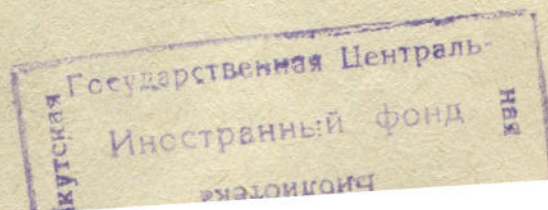
Наряд № 933.

Тираж 3000 экз.

Объем ³/₄ п. л.

Облито № 1108

г. Оброт-Тура, типография им. Клары Цеткин, филиал ОГПЗ-а.

Ц 2163

Баазь 30 акса
Цена 30 коп.

По заказу облОНО

На ойротском языке.
Таня революционерка
Перевод Кочеева М. В.